

SZIKSZAINÉ NAGY IRMA

A PARAFRÁZISBAN TÜKRÖZŐDŐ HAGYOMÁNY

(Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz* – Vörös István: *Misi óriás pizzát vesz*)

Az összehasonlító stílselemzés kiindulópontja

Szabó Lőrinc *Lóci óriás lesz* és Vörös István *Misi óriás pizzát vesz* című költeményének összevetése azért lehetséges, mert a XXI. századi költő tudatosan ráépítette versét a XX. századi elődjéire. Jelzi ezt a vendégsszövegek sokasága.

A Nyugat késői nemzedékéhez tartozó költő műve 1933-ban keletkezett, és 1936-ban a *Különbéke* című kötetében jelent meg. A szerző így emlékszik vissza a vers keletkezésére: „A beszámoló rész szó szerint azonos azzal, amit közlök. Az erkély: a Németvölgyi úti. Valóság volt az abrosz lerántása is, csak időbelileg nem ehhez a pillanathoz kapcsolódott. Az énbennem történt érzelmi tükröződés szintén pontos rajz.”

Vörös István több parafrázist készített Lackfi Jánossal együtt, amely 2009-ben látott napvilágot az *Apám kakasa* című gyűjteményes kötetben. Bevallottan változatokat írtak klasszikus magyar gyerekversekre, azaz átírták költőtársak műveit. Ezek mind szerepjátékok, vagyis idegen stílusban megszólaló ötletes művek.

Érdekes ennek kapcsán megvizsgálni: Mi ad alapot a versformaáthalláshoz? Miféle alkotóelemekké váltak a vendégsszövegek az új szöveggörnyezetben? Mely motívumok milyen funkcióval kerültek át a versváltozatnak/parafrázisnak szánt műbe? Mennyiben őrződött meg az eredeti vers műfaja, retoricitása, stílusa az átírásban? Melyik műnemhez sorolhatók ezek a versek? Miként imitálja az utód a konstruálási sémát? Melyek az újrakonstruálás jellemzői?

Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz*

Veszekedtem a kisfiammal,
mint törpével egy óriás:
– Lóci, ne kalapáld a bútort!
Lóci, hova még, mit csinálsz?
Jössz le rögtön a gázresóról?
Ide az ollót! Nem szabad!
Rettenetes, megint ledobtad
az erkélyről a mozsarat!

Vörös István: *Misi óriás pizzát vesz*

Veszekedtem a nagyfiammal,
mert nekem nem mindegy, mi van:
– Misi, ne gúnyolj folyton engem!
Mért van öt ász a pakliban?
Jössz le rögtön az internetről!
Ide a mobilt! Nem szabad!
Rettenetes, megint kihagyta
leckéből a szebb dolgokat!

Hiába szidtam, fenyegettem,
nem is hederített reám;
lépcsőnek használta a könyves
polcokat egész délután,
a kaktusz bimbait lenyírta
és felboncolta a babát.
– Most nagyobb vagyok, mint te! –
mondta
s az asztal tetejére állt.

Nem bírtam vele, tönkrenyúzott,
de azért tetszett a kicsi,
s végül, hogy megrakni ne kelljen,
leültem hozzá játszani.
Leguggoltam s az óriásból
negyedórára törpe lett.
(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
lent volnál, ahol a gyerek?)

És ahogy én lekuporodtam,
úgy kelt fel rögtön a világ:
toronyok jártak-keltek köröttem
és minden láb volt, csupa láb,
és megnőtt a magas, a messze,
és csak a padló volt enyém,
mint nyomorult kis rab mozgottam
a szoba börtönfenekén.

És ijesztő volt odalentről,
hogyan olyan nagyok a nagyok,
hogyan mindent tudnak és erősek
s én gyöngé és kicsi vagyok.
Minden lenézett, megalázott,
és hórihorgas vágy emelt
– föl! föl! – mint az első hajóst, ki
az egek felé szárnyra kelt.

Hiába mondtam, én megírom,
nem is hederített reám;
lépcsőnek használta rosszkedvem,
tévézett egész délután,
a kishúga haját lenyírta,
felbontotta a levelem.
Okosabb vagyok, mint te! – mondta
és leült malmozni velem.

Nem bírtam vele, mindig ő nyert,
de azért tetszett egy kicsit,
s végül, hogy feladni ne kelljen,
rendeltünk enni valamit.
Két sonkásat az óriásból,
meg egy ananászos pizzát.
(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
ilyen egyszerű lenne a világ?)

És ahogy a futárra vártam,
a gyomrom felkavarodott,
pizzák jártak-keltek köröttem,
és minden lapos volt, nyomott,
és megnőtt a gomba, a sonka-
csík, tágult velem a világ,
tudtam, hogy felnőttest játszani
tán a legnagyobb marhaság.
[...]

És ijesztő volt odalentről,
hogyan olyan kicsik a nagyok,
semmit se tudnak és erősek,
s én gyöngé és okos vagyok.
Minden lenézett, megalázott,
de tiszteletet követelt:
fölnézzek rájuk, azt akarták.
Már több mint egy óra letelt.

És lassan elfutott a méreg,
 hogy mégse szállok, nem növök;
 feszengtem, mint kis, észre sem vett
 bomba a nagy falak között;
 tenni akartam, bosszut állni,
 megmutatni, hogy mit tudok.
 Negyedóra – és már gyűlöltem
 mindenkit, aki elnyomott.

Gyűlöltem, óh hogy meggyűlöltem!...
 És ekkor, zsupsz, egy pillanat:
 Lóci lerántotta az abroszt
 s már iszkolt, tudva, hogy kikap.
 Felugrottam: – Te kölyök! – Aztán:
 – No, ne félj, – mondtam csendesen.
 S magasra emeltem szegénykét,
 hogy nagy, hogy óriás legyen.

És lassan elfutott a méreg,
 hogy mikor jön a rendelés,
 kihűlt pizza lett a világból,
 a futár fújta énekét.
 Nem nyitunk ajtót, mondtam rögtön,
 és a fiam csak nevetett,
 tudtuk, hogy most nem a vacsora,
 a nagy külvilág közeleg.

Szólt a telefon: Hova lettünk?
 Mondtuk: április elseje,
 mondták, november huszonegy van,
 semmire nem mentünk vele.
 Gyűlöltem, mennyire gyűlöltem!...
 mindig nekik van igazuk,
 ajtót nyitottunk és fizettünk.
 Jobb kaja kell? Főzünk magunk.

Parafrázis

A parafrázis szokás szerint a tartalmi hűséget és formát némileg megőrző átalakítás. Tudatosan vállalt kettős természetű szabad átköltés: egyrészt egyértelműen kötődik a hagyományhoz, másrészt módosítja azt. Ebben a szövegtípusban nem az utánzás, hanem az átírás milyenségén van a hangsúly.

Epikolírai műfaj

Az epikolírai műfajú alkotás a lírai vallomásos, lelkiiséget feltáró: humoros, de egyben megható szülői melegséget árasztó érzületet, hangulatot epikai keretbe illeszti. Szabó Lőrinc költeménye történés-mozzanattal indít, és a továbbiakban is epikus részek ékelődnek a lírai hangulatú elemek közé. A parafrázáló Vörös István-vers követi ezt a sajátos jelleget.

A verscímek sugallata

Már a költemények címei sokat elárulnak. Szabó Lőrincé mesét ígér: *Lóci óriás lesz*. Ennek a címnek az asszociációs udvara várakozást kelt, valamiféle csodát, varázslatot ígér. Ez be is következik, de nem a gyerek nagyra növéseivel, hanem a szülői magatartásban bekövetkezett változással. A szülő képes volt beleképzelni, beleélni magát a gyermeki létbe, és ez a lelki hozzáállásának megváltozását eredményezi.

Vörös István a realitás talaján állva hétköznapi cselekedetet köt a gyerekekhez: Misi óriás pizzát vesz.

Struktúra- és motívumátvétel

A gyermekkel való veszekedés motívuma indítja mindkét verset. Ez adja az újraírás alluzív struktúráját. Szabó Lőrinc már műve második sorában pontosan érzékelteti a gyerek elevensége, mozgékonyága miatt a felnőtt-gyerek szembenállás jellegét, illetve a köztük levő erőviszonyokat, amelyet képletesen egy hasonlat szemléltet: *mint törpével egy óriás*. A versindításban a szigorú, a gyerek csínytevéseit nem értő szülő jellemrajza bontakozik ki előttünk, de a szerepcsere után a megértő, a megbocsátó szülőkép rajzolódik ki.

Vörös István szándékosan más szituációba helyezte át versét, de a magyar olvasóra számára – aktiválva a textuális emlékezetet – így is felidézi Szabó Lőrinc *Lóci óriás lesz* című költeményét. Nem a címmel, hanem strófaindító vendégszövegeivel teremti meg a parafrázis struktúráját. Ám a szerkezetet felépítő motívumok azonossága ellenére is hatásfokában lényegesen eltér a két mű. A költőutód versében a veszekedés okadása jellegtelenebb a hétköznapi sztereotip fordulat következtében (*mert nekem nem mindegy, mi van*). A veszekedést megjelenítő rész elemei Szabó Lőrincnél a gyerekek szokásos csínytevései, Vörösénél ezek a mai valóságban gyökereznek (internetezés, mobilozás). A strófa utolsó szemrehányása nyomós ok miatt hangzik el Szabó Lőrincnél (*Rettenetes, megint ledobtad / az erkélyről a mozsarat!*), Vörös Istvánnál viszont nem (*Rettenetes, megint kihagytad / leckéből a szebb dolgokat!*).

Perspektíaváltás

A gyerek rosszalkodásait elnéző magatartás Szabó Lőrincnél a felnőttek a gyerek játszóteréhez leszállásban nyilvánul meg:

*Leguggoltam s az óriásból
negyedórára törpe lett.*

Ehhez a gesztushoz nézőpontváltás társul: a lírai én beleérző képességgel a gyermek pozíciójába éli bele magát, és a gyermek világába helyezkedéssel a kicsik lelkivilágába való átképzés rávilágít a felnőtt és a gyermeki világ valóságos és örökös szembenállására, a felnőtt és a gyermek közötti feszültségre: a lent és a fent régiójára. Sőt metamorfózissal átélve a gyermeki lelki megalázottságot, egyenesen a felnőttek világának a meggyűlöléséig jut el:

*Negyedóra – és már gyűlöltem
mindenkit, aki elnyomott.*

A gyermeki vázatöréssel visszaáll az eredeti szülő-gyermek viszony, de már a gyermeki létbe képzelés következtében megbocsátó, megnyugtató, szelíd szülőként egy képletes cselekedettel: a gyerek magasba emelésével, 'a gyerek óriássá tételével' a felnőttek világa fölé emeléssel. A gyerek szerepébe helyezkedéssel, az „átváltozással” lelki folyamat zajlik le a szülőben, és a pszichológiai történés, a lélektani mechanizmus következtében a „visszaváltozás” egy megszelídült apai viselkedést eredményez. Szimbolikus cselekedetével a lírai alany az 1. strófa állításának megfordítását teremti meg:

<i>Veszekedtem a kisfiammal,</i>	↔	<i>S magasra emeltem szegénykét,</i>
<i>mint törpével egy óriás.</i>		<i>hogy nagy, hogy óriás legyen.</i>

A vers zárata nem oktató célzatú, viszont bölcseleti célt szolgálhat: az értelmes szülő tudatos tettét láttatja, aki átalakult lélekkel helyes nevelési módszerre ébred rá.

Mindkét versbeli gyermeki tapasztalat negatív. Az elsőben a gyermeki létet átélt ember felismerése rémisztő: nyomasztó a felnőttek 'felsőbbrendűsége', a második tartalma még ennél is tovább megy: kiábrándító a felnőttek világa:

<i>És ijesztő volt odalentről,</i>	<i>És ijesztő volt odalentről,</i>
<i>hogy olyan nagyok a nagyok.</i>	<i>hogy olyan kicsik a nagyok.</i>
<i>hogy mindent tudnak és erősek</i>	<i>semmit se tudnak és erősek,</i>
<i>s én gyöngé és kicsi vagyok.</i>	<i>s én gyöngé és okos vagyok.</i>
<i>Minden lenézett, megalázott.</i>	<i>Minden lenézett, megalázott,</i>
	<i>de tiszteletet követelt.</i>

A Vörös-vers előlegezi a 2. versszak befejezésével az erőviszonyokat, de egyben a familiaritást is meghatározó kulcsmondatot:

Okosabb vagyok, mint te!

Ezt a szokásos gyermeki dicsekvést bizonyító nyerés a játékban a felnőttet megfutamítja, aki elismerés helyett pizzát rendel. Vörös István tehát Szabó Lőrincnél fajsúlytalanabb gondolatnál horgonyoz le: a pizza megrendelésének és megérkezésének bonyodalmait részletezi. Vörös István versében nincs valódi nézőpontváltás, lélektani változás, mert a virtuális, nagyra nőtt pizzák járásából-keléséből nem következik a strófazáró következtetés:

tudtam, hogy felnőttet játszani
tán a legnagyobb marhaság.

Inkább a gyermeki tudat kivetülésének látszik a folytatás:

*És ijesztő volt odalentről,
 hogy olyan kicsik a nagyok,
 semmit se tudnak és erősek,
 s én gyöngé és okos vagyok.*

És ebbe belefér a költői-gyermeki túlzás: *semmit se tudnak*.

Láthatóan eltérő nézőpontra utal a kétféle költői megközelítés. A perspektívaváltás összefügg a lírai nyelv monologikusságának és egyben homogenitásának megszűnésével, a dialogikus forma beléptetésével.

Retorizáltság-imitáció

Mindkét vers dialógust imitál: a Lócihoz és a Misihez szóló aposztrofikus oda-fordulással, felszólításokkal:

– *Lóci, ne kalapáld a bútort!*   – *Misi, ne gúnyolj folyton engem!*

A mindennapokból ismerős szülői szokásos szemrehányásokkal:

– *Lóci, hova még, mit csinász?*   – *Mért van öt ász a pakliban?*
 – *Jössz le rögtön a gázresóról?*

Na és persze az elmaradhatatlan tiltásokkal, amely a szülők gyermekükhöz intézett beszédének gyakori eleme:

– *Lóci, ne kalapáld a bútort!*   – *Misi, ne gúnyolj folyton engem!*
 – *Ide az ollót! Nem szabad!*   – *Ide a mobilt! Nem szabad!*

A hiányos szerkezetű *ide (Ide az ollót! Ide a mobilt!)* 'add ide' értelemben ellentmondást nem tűrő felszólító parancsként hangzik el.

A megszólított gyerek is hallatja a hangját (– *Most nagyobb vagyok, mint te! – Okosabb vagyok, mint te!*).

Az interrogáció típusú kérdésalakzatok csak formális kérdések, valójában méltatlankodást kifejező kijelentések vagy felszólítások, amelyek éppen ezzel az alakzatformával csökkentik a parancsoló jellegét:

Jössz le rögtön a gázresóról? 'Gyere le a gázresóról! Le kellene jönnöd a gázresóról.'

Mért van öt ász a pakliban? 'Nem lehet öt ász a pakliban.'

A belső beszéd, a gondolat szimbolikus érzékeltetésére zárójelbe tett tűnődő kérdés fontos alapkérdést fogalmaz meg mindkét költő művében:

*(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
lent volnál, ahol a gyerek?)*

*(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
ilyen egyszerű lenne a világ?)*

Valójában ezzel indul el a lelki-tudati történés, idegi izgalom, amely a lírai én meditációjába avatja be az olvasót. És talán ezért nem véletlen, hogy Illyés Gyula-i elmélkedés asszociálódik hozzá:

... Ha megint
alulkerülnél a fűtőkhöz:
megszoknád azt a fojtást, azt a kint?...
(Nem menekülhetsz)

Stílusutánpótlás

Szabó Lőrinc 1. strófájának hasonlata (*Veszekedtem a kisfiammal / mint törpével egy óriás*) a veszekedés hangnemét és stílusát előlegezi.

A szülői szemrehányásban visszaköszön a jellegzetes túlzó értelmű *rettenetes* szóval minősítés mindkét versben:

*Rettenetes, megint ledobtad
az erkélyről a mozsarat!*

*Rettenetes, megint kihagytad
leckéből a szebb dolgokat!*

A mozsárnak az erkélyről ledobása tényleg rettenetesen veszélyes tett, de a leckéből a szebb dolgok kihagyása, talán nem.

Míg Szabó Lőrinc *lépcsőnek használta* (a könyves polcokat) kifejezésének reálitása elképzelhető, addig Vörösnek a képpé formált fordulata nehezen értelmezhető (*lépcsőnek használta rosszkedvem*).

A Szabó Lőrinc-költeményben a kicsi-nagy szembenállás motívuma metaforikus képtársulásokká formáltan jelenik meg:

*tornyok jártak-keltek köröttem
és minden láb volt, csupa láb,
és megnőtt a magas, a messze,
és csak a padló volt enyém,
mint nyomorult kis rab mozogtam
a szoba börtönfenekén.*

Vörös István versében viszont a pizza virtuális növekedése nem a lírai alany metamorfózisának a következménye.

Szabó Lőrinc többszöri hatásos oppozícióba állítással él:

Veszekedtem a kisfiammal,
mint **törpével** egy óriás. ↔ – Most **nagyobb** vagyok, mint te! – mondta
s az asztal tetejére állt.

Leguggoltam s az óriásból
negyedórára törpe lett. ↔ S magasra emeltem szegénykét,
hogyan nagy, hogy óriás legyen.

Szabó Lőrinc 2. strófájának zárlata visszahatol a felnőtt és a gyermek magasságbeli viszonyaihoz:

– Most **nagyobb** vagyok, mint te! – mondta
s az asztal tetejére állt.

Láthatóan a gyerek is az erőviszonyokat a magasságbeli eltérésben véli fel-
fedezni, ezért képeli az apja fölé emelkedést az asztalra állással megvalósítha-
tónak.

A *törpe* és az *óriás* ellentétezés teljesen hiányzik a Vörös-féle átírástól.

A versek több pontján is az ellentétbe állítás a felnőtt- és a gyermekvilág
kontrasztját hangsúlyozza:

<i>hogyan mindent tudnak és erősek s én gyöngye és kicsi vagyok. Minden lenézett, megalázott, és hórihorgas vágy emelt – föl! föl! –...</i>	<i>hogyan olyan kicsik a nagyok, semmit se tudnak és erősek, s én gyöngye és okos vagyok. Minden lenézett, megalázott, de tiszteletet követelt.</i>
---	---

A Szabó Lőrinc-i „gyermeki” rácsodálkozást: *olyan nagyok a nagyok*, a poli-
szém *nagy* szó jelentéseivel való játék emeli ki a ‘magas’ és a ‘felnőtt’ értelem
predikatív szintagmában való összekapcsolását. Vörös István pedig paradoxon-
nal ötletesen fordítja ki a Szabó Lőrinc-i kifejezést: *olyan kicsik a nagyok*.

Mindkét költő megörökíti a jellegzetes gyermeki dicsekvést:

– Most **nagyobb** vagyok, mint te!   Okosabb vagyok, mint te!

Szabó Lőrinc 5. strófát indító ismétlése fokozó jelleggel szerves folytatása
a 4. versszakzáró érzelmi kitörésnek – amellyel a lírai én a lelki világára nyit
ablakot –, amely az egész felnőtt világra vonatkozik:

Negyedóra – és már **gyűlöltem**
mindenkit, aki elnyomott.

Gyűlöltem, óh hogy meggyűlöltem!...

Erőteljes indulatot sugároz az indulatszó és a befejezettséget sugalló ige-kötős forma.

Az indulattal teli lelkiállapot Vörös István versében a gyűlöletmotívum stró-faindításból a versszak közepére csúszik, ezáltal elveszti tartalmi súlyát, és ugyanakkor a lírai én indulatának köre is csupán a pizzafutárookra szűkül:

*Gyűlöltem, mennyire gyűlöltem! ...
mindig nekik van igazuk.*

Mindkét költő művében a gyermek-felnőtt viszonylat miatt bizalmas, sőt familiáris nyelvbe illő szóhasználat hitelesíti a családi légkört:

*hederített; megrakni 'megverni';
iszkölt*

*hederített; marhaság; kaja; elfutott
a méreg*

A nyugatos költő alkotásába a patetikus stíluszint is bevonódik a képekkel:

*Minden lenézett, megalázott,
és hórihorgas vágy emelt
– föl! föl! – mint az első hajóst, ki
az egek felé szárnyra kelt.*

Mindkét költemény első strófájában az élőbeszéd szituációját, izgatott állapotát igazolják a sorokra tördelt mondatok:

*– Lóci, ne kalapáld a bútort!
Lóci, hova mégy, mit csinálsz?
Jössz le rögtön a gázresóról?
Ide az ollót! Nem szabad!*

*– Misi, ne gúnyolj folyton engem!
Mért van öt ász a pakliban?
Jössz le rögtön az internetről!
Ide a mobilt! Nem szabad!*

A történetmondás ellenben hosszú, többszörösen összetett mondatok tagmondatain kígyózik át:

*Hiába szidtam, fenyegettem,
nem is hederített reám;
lépcsőnek használta a könyves
polcokat egész délután,
a kaktusz bimbait lenyírta
és felboncolta a babát.*

*Hiába mondtam, én megírom,
nem is hederített reám;
lépcsőnek használta rosszkedvem,
tévézett egész délután,
a kishúga haját lenyírta,
felbontotta a levelem.*

A strófaszerkezet követése

Mindkét vers strofikus elkülönülésű, vizuális struktúrát alkot. Ezért lehet igaza Nemes Nagy Ágnesnek: „A szerkezet..., amely amúgy is nagyon komplex tényező, megnyilvánulhat inherensen a szavak által [...], és megnyilvánulhat versszakolásban, amely szemnek-fülnek evidens” (1989: 349).

Vörös István átveszi a Szabó Lőrinc-i strofikus versszerkezetet: a nyolc soron belül a 9-8 szótagú sorváltakozást, a rímtelen sorokkal itt-ott megakasztott keresztrímes összecsengést és alkalmanként az enjambement-t. Van, hogy a versekben azonos helyre esik az átlábolás:

*Rettenetes, megint ledobtatd
az erkélyről a mozsarat!*

*Rettenetes, megint kihagyatd
leckédből a szebb dolgokat!*

Éles az áthajlás a tranzitív ige tárgyi vonzata miatt, valamint éles áthajlást eredményez a predikatív és a jelzős szintagma széttörése is:

*– föl! föl! – mint az első hajóst, ű
ki az egek felé szárnyra kelt.*

*tudtam, hogy felnőttem játszani
tán a legnagyobb marhaság.*

*

*lépcsőnek használta a könyves
polcokat egész délután*

A jelentést kiemelő írásjelezés

Versekben nem szokásos a gondolatjel használata. Az még elfogadható, hogy mindkét műben a megszólítás alakzatát jelöli, amelyhez természetes módon társul a felszólítás, illetve a beszédpartner megszólalása:

– Lóci, ne kapáld a bútor!
– Most nagyobb vagyok, mint te!

– Misi, ne gúnyolj folyton engem!
– Okosabb vagyok, mint te!

A Szabó Lőrinc-költeményben ezen kívül két helyen is megtöri a mondatszerkezetet a gondolatjel:

*Minden lenézett, megalázott,
és hórihorgas vágy emelt
– föl! föl! – mint az első hajóst, ki
az egek felé szárnyra kelt.*

*Negyedóra – és már gyűlöltem
mindenkit, aki elnyomott.*

Zolnai Béla, aki a látható nyelvről sok megfigyelést tett, azt állítja: „A gondolatjel funkciója ugyanaz, mint a pontozásé, de értelmibb hatású” (1957: 94).

Az összehasonlító stílselemzés következtetései

Mindkét vers a gyerekek világát 'lenéző, megalázó' felnőttvilágot láttató mű, csak míg a gyerek a Szabó Lőrinc-költeményben a felnőttek fizikális és elméleti állapota elismerésének ad hangot (*mindent tudnak és erősek*), addig Vörös István átírt verse éppen ellenkezőleg vélekedve leleplező szándékú (*olyan kicsik a nagyok, / semmit se tudnak*).

A Szabó Lőrinc-költemény a magas felnőtt és a kicsi gyermek szembenállásának motívumát viszi végig következetesen a versen. Perspektívaváltással gyermeki nézőpontból derítve fel a kicsik világát, és belső, hangtalan meditációjával tárva fel a gyerekek mikrovilágát, dinamikus érzelmi ívet írva le. Vörös István versében nincs olyan jelentésszál, amely végigfutna a művön: az okosság motívumát elvarratlanul hagyja a vers közepén, majd a pizza növekedése a téma, végül pedig a pizzafutárral kapcsolatos bonyodalmak.

Kompozicionális biztonság jellemzi Szabó Lőrinc művét: az érdekfeszítő indítást a meditáció íve köti a hatásos, csattanós befejezéshez. Vörös István versének több pontját szerkezeti törés rongálja, és ezáltal megtörik a linearitása:

*és megnőtt a gomba,
a sonka-csík, tárgult velem
a világ,
tudtam, hogy felnőttem
játszani
tán a legnagyobb
marhaság.*

*Minden lenézett,
megalázott,
de tiszteletet követelt:
fölnéznek rájuk, azt
akarták. Már több mint
egy óra letelt.*

*Gyűlöltem, mennyire
gyűlöltem!...
mindig nekik van igazuk,
ajtót nyitottunk és
fizettünk.
Jobb kaja kell? Főzünk
magunk.*

Szabó Lőrinc versélményt nyújtó műve bizonyára sok felnőtt gondolkodását formálta az elmúlt évtizedekben.

Irodalom

Nemes Nagy Ágnes 1989. *Szó és szótlanság*. Budapest: Magvető Kiadó.

Zolnai Béla 1957. *Nyelv és stílus*. Budapest: Gondolat Kiadó.

Források

Lackfi János – Vörös István 2009. *Apám kakasa. Változatok klasszikus magyar gyerekversekre*. Budapest: Noran Kiadó.

Szabó Lőrinc összegyűjtött versei I. Budapest: Szépirodalmi Kiadó.

